

Pálos Ödön úr, az Erzsébet szegényház igazgatója: *A szegényügy rendszere.*

Szepsi Csombor Márton hazánkfia 1620-ban Hollandiában járt. Útleírása nyomtatásban is megjelent s lehetetlen ezt a háromszáz évvel ezelőtt megírt művet meghatottság nélkül olvasni. A szerző Hollandiában járt, megismerte a hollandus népet és annak szegényügyét. Leírása szerint koldust az egész országban nem látott, mert Hollandiában ezelőtt háromszáz évvel kórházban helyezték el a betegeket, szegényházban a rokkantakat és dologházba kényszerítették a munkakerülőket. Ha Szepsi Csombor Márton ma sírjából kiléphetne, nagyon csodálkozna azon, hogy 1913-ban, tehát közel háromszáz évvel az ő külföldi utazása után Magyarországon koldus koldus hátán tolong, tömérdek a szegény, de annál kevesebb a kórház, a szegényház, dologházat pedig egyáltalában hiába keresne. Ha összehasonlítjuk az akkori hollandus kormányzatot a mai magyar kormánnyal, akkor ez az összehasonlítás határozottan a mi hátrányunkra történhetik, mert nem szabad elfelejteni, hogy 1620-ban csak 10 éve múlt annak, hogy Hollandia, közel félszázados folytonos harc után, békét kötött a spanyol világhatalommal és a háború után békés munkához látva rövid 10 év alatt elérte azt, hogy nem volt koldus az utcán, hogy nem járt vándorszegény az országúton. Magyarországon hasonlíthatatlanul kedvezőbb körülmények közt a szegényügy rendezése nem haladt előre, mert a munkát megakasztja egy küzdelem, melyet a törvény előkészítői egy nagyhatalommal vívnak. Ezt a nagyhatalmat mindenki ismeri, neve: statisztika. A magyar szegényügy rendezésének az a szerencsétlensége, hogy statisztika kell hozzá. Gyártják, gyűrik a statisztikát és a statisztikai táblázatokat, de a munka maga alig halad előre és így a statisztikakészítés lehetetlenné tette eddig a szegényügy törvénnyel való rendezését. Nagy hiba az is minálunk, hogy a közönség eddig nem nagyon érdeklődött a szegényügy iránt és épen ezért örömmel látom itt ezt a díszes vendégkoszorút, amely

biztosíték arra nézve, hogy tovább nem mehet úgy, mint eddig, hogy a félreendszabályok ideje véget ért, hogy mielőbb törvénnyel fogják rendezni a szegényügyet. Ha az örökös statisztika-készítés eddig lehetetlenné tette, hogy a belügyminisztérium elkészítse a szegényügy rendezéséről szóló törvényjavaslatot, akkor az eddigi közönyéből felébredt másik nagyhatalom, a nagyközönség, a közvélemény arra fogja kényszeríteni a törvényelőkészítőket, hogy a szegényügy országos rendezését most már tovább ne halogassák.

Előadásom tárgya tulajdonképpen a szegényápolás rendszere, vagyis az intézeti ápolás szabályainak és irányelveinek ismertetése lenne. Minthogy azonban a szegényügyi kurzus bevezetése ez az előadás, azért nem kerülhetem el, hogy magáról a szegényügynek a rendszeréről ne beszéljek előbb, mert csak ennek alapján érthetjük meg a szegényápolás rendszerénél figyelembe veendő alapelveket.

Mindenek előtt állapítsuk meg, hogy mi a szegénység. Ha ezt a kérdést feltesszük és felette elmélkedünk, akkor mindenki meg fogja magában állapítani, hogy a szegénység fogalma relatív (viszonylagos) fogalom. Az erdélyi oláh paraszt mást nevez szegénynek, mint a városi ember vagy a hallgatóságot képező hölgyek. A szegénység fogalma változik társadalmi állások szerint, változik helyi, időbeli és egyéb körülmények szerint. Ha határozottan meg akarjuk állapítani a szegénység fogalmát, ha körül akarjuk írni, hogy mi a szegénység, hogy ki a szegény, akkor talán legközelebb járunk az igazsághoz oly esetben, ha azt mondjuk: szegény az, aki nyomorban van, vagy akinek az életviszonyai olyanok, hogy a nyomornak könnyen ki van téve. De ez sem abszolút meghatározás és megállapítás, tehát próbáljuk meg másként meghatározni a szegénység fogalmát. Mondjuk, hogy szegény az a munkára szorult ember, akinek nincs munkaszerződése, hogy szegény az a munkaképtelen ember, akinek a megélhetését családja nem tudja biztosítani. A munkaszerződés szót ugyan leginkább a munkásmozgalmak keretében szokták használni, de alkalmazható ez minden emberre, aki munkát végez és munkájáért ellenszolgáltatást kap. Ha most már a szegénységnek, a nyomorúságnak okait keressük, akkor azt látjuk, hogy ezek lehetnek természeti, társadalmi, politikai gazdasági vagy egyéni okok. Természeti ok például hazánkban az erdélyi vízáradás, mely a székelyek közül számtalan embert koldusbotra juttatott. Ilyen lehet továbbá a nagy szárazság vagy a tavaszi fagy. A szegénységnek társadalmi oka lehet munkahiány, termelési válság vagy pl. nálunk Magyarországon a fényűzés. Hisz hazánkban van akárhány falu, ahol az asszonyok fényűzése az egész

falu elszegényedését okozta. A szegénység társadalmi oka lehet még, az időszaki mesterséges munkabőség és mesterséges munkahiány, amiről különösen Sidney és Beatrice Webb hatalmas műve a «Nyomorúság problémája» ad felvilágosítást. Kevés könyvet olvastam oly figyelemmel, mint a Webb házaspár ezen művét, mely határjelet fog képezni a szegényügy irodalmában. Lehetnek a nyomorúságnak politikai okai is, pl. rossz törvények oly esetben, amikor a törvényhozás elszakad a néptől, amidőn a törvényhozók külön osztályban tömörülve a néppel nem érintkeznek eléggé, elveszítik a kapcsolatot s nem értik meg a nép lelkét. Külföldi példák vannak arra, hogy az ily állapot általános szegénységre, nyomorúságra vezet s adja Isten, hogy hazánkban erre ne legyen példa. Iparkodni kell, hogy a törvényhozók jó része a nép tömegéből kerüljön ki, mert ezek az emberek jobban ismerik a nép kívánságait, megértik és inkább honorálják azokat. De ezzel ellentétben az alsó néposztályok forradalmi hangulata szintén az általános elszegényedés okozója lehet. Lehetnek továbbá gazdasági okok, melyek valakinek az elszegényedésére vezetne pl. az eredménytelen iparkodás, a tönkrejutás, a csőd, de még inkább egyéni okok, pl. az elhibázott pályaválasztás, a tudatlanság, a lustaság, az iszákosság, a betegség, a munkaképtelenség, a nagy család, stb.

Térjünk át most már arra, hogy milyen is a szegényügy rendszere, mert hisz a szegényügy — legalább külföldön — tudomány, melynek rendszere és irodalma van. Sajnos, hazánkban a szegényügy rendszeres művelése még nem kezdődött el, alig 10-15 író foglalkozott eddig a szegényüggyel és új dolgokat a szegényügy irodalmi terén mi magyarak még eddig alig produkáltunk.

Ezek után az a kérdés, hogy mi a szegényügy rendeltetése? A szegényüggynek az a rendeltetése, hogy megelőzze és orvosolja a szegénységet, amennyiben a szegénységet orvosolni és megelőzni lehet. Amikor a szegénység megelőzésére vagy orvoslására törekszünk, alikor az a fődolog, hogy minden egyes szegény az ő saját esetének és helyzetének megfelelő, különleges elbírálásban részesüljön. És nagy előnye a magánjótékonságnak a hatósági szegényüggyel szemben, hogy jobban tud individualizálni; majd később rá fogok térni a magánjótékonság hátrányaira. Megjegyzem, hogy az előny és hátrány szavakat mindig a szegényügyi irodalomban elfogadott szempontokból alkalmazom.

A szegényügy rendszerében megkülönböztetünk hatósági szegényügyet és magánjótékonságot. A hatósági szegényügy alatt

értjük az állam vagy a község által gyakorolt szegénységélyezést és szegényápolást, a magánjótékonyosság összefoglaló elnevezése alatt az egyházak és a magánemberek, valamint egyesületek és más társadalmi intézmények által gyakorolt jótékonytságot értjük. A hatósági szegényügy kötelezettség alapján történik, a magánjótékonyosság önkéntes elhatározás alapján. Minthogy a magánjótékonytságnál saját elhatározásból a szív sugallata után indulva gyakorolják a szegénységélyezést, azért itt a jötevő akárhány esetben olyanokat is segítéyz, kiknek kérését a hatósági szegényügy gyakorlói figyelembe sem vehetik. Tehát a gyakorlat tekintetében a magánjótékonyosság akárhányszor ellentétben van a hatósági szegénységélyezéssel. Azonban, ha mindkettőnek más az indító oka, ha a kötelezettség és az önkéntes elhatározás szemben is állanak egymással, azért mind a kettő, tehát a hatósági és a magánjótékonyosság csak együttesen vállvetve dolgozva boldogul. Meg kell még jegyezmem, hogy a hatósági szegényügynek egy nagy előnye van a magánjótékonytsággal szemben. T. i. tárgyilagos, igazságos elbírálás – a hatósági szegénységélyezésnél valószínűbb és inkább várható, ellenben a magánjótékonytságnak, épen mert a szívjóság alapján történik, gyakran félrevezethető s rövid életű, látható eredményeket ér el, de végleges, segítséget kevés esetben ad.

A magánjótékonyosság akárhány esetben nem más, mint egyszerű alamizsnaosztogatás. Ha az utcán járok és egy koldusnak alamizsnát adok, akkor nem tudhatom hogy az a koldus, akinek meghatott szívvel adományt adok, nem-e többszörös háztulajdonos, hisz' volt arra nem egy eset, hogy koldusok után nagy hagyaték maradt vissza. Ennélfogva az ötletszerű alamizsnaosztogatás helyett szükség van arra, hogy az emberbarátok a szegények személyi viszonyait és helyzetét megismerjék és csak a körülmények kellő mérlegelése után nyújtsanak megfelelő segítséget.

Mielőtt tovább mennék, megjegyzem, hogy hazánkban a hatósági szegénységélyezés alapja a községi illetőség. Tudniillik külön szegényügyi törvényünk nem lévén, ezidőszerint a községek gyakorolják a szegénységélyezést s a politikai illetőség ezen segítéyzés alapja. Az 1886. évi XXII. törvénycikk szabályozta minálunk az úgynevezett automatikusan változó illetőséget, melyet minden magyar állampolgár abban a községben, ahol legutóbb 4 évig egyfolytában lakott és a községi terhek viseléséhez legalább egyszer tényleg hozzájárult, jogosan megszerez. A községi illetőségnek ily módon való rendezése igen szép dolog, de vannak emberek, akik

ehhez a politikai, illetőleg szegényügyi illetőséghez soha sem tudnak igényt szerezni. Például egy falusi jegyző 20 éven keresztül volt annak a községnek jegyzője, amely községben a közigazgatási bíróság döntése szerint illetőséget nem szerzett, mert a községi terhek viseléséhez nem járult hozzá, minthogy a községi tisztviselő községi adót fizetni nem köteles. Még rosszabb a napszámosok helyzete, ugyanis adót nem fizetnek, mert a törvény kimondja, hogy adómentesek. Ha egy ilyen napszámos egy fél évszázadig lakik egy faluban, ott illetőséget még sem szerez, ennél fogva a községi előjárósághoz akárhányszor hiába fordul szorult helyzetében segélyért. A kupaktanács kimondja, hogy ez az ember nem adózott itt, nem a mi falunkban született, tőlünk ugyan segélyt nem kap. A községi előjáróságnak számtalan kibúvója van arra, hogy egy szegényt, ki segélyért fordul hozzája, ne segélyezzen. És ezt annál könnyebben megteheti, mert faluhelyen a segélyezés sok esetben hatósági koldulási engedély alakjában nyilvánul meg. Igen sok község szegényháza ócska, szellős vityilló a falu végén, ahol együtt vannak a koldulásra kényszerített szegényei: az ugyanottan ápolás nélkül tengődő gyógyíthatatlan betegekkel. Orvos oda talán sohasem néz, kivéve a járvány idejét, amikor a szegényház egyúttal járványkórház. Megengedem, hogy önök közül sokan azt gondolják, hogy ez túlzás, pedig jogosan állíthatom, hogy az ország legtöbb részében ez a tényleges állapot. Kigyjék el, ahol a szegényápolás abban nyilvánul, hogy koldulásra kényszerítik az önértetes szegényt is, ott nagy annak a valószínűsége, hogy a gyógyíthatatlan beteg nem kap kellő ápolást.

Visszatérve most már a szegényügy rendszerére, megállapíthatjuk, hogy úgy a hatósági szegénysegélyezés, mint a magánjótékonyság megnyilvánulásában kétféle lehet: megelőző és utólagos. A megelőző szegénysegélyezést nagyon nehéz elhatárolni a szociálpolitikától, mert hisz maga az egész szegényügy a szociálpolitikának egy része. A szociálpolitika az alsóbb néposztályok helyzetének javítására, a tömegek emelésére törekszik, ellenben a szegényügy mindig a szegénnyel vagy egy-egy családdal foglalkozik. A szociálpolitika által nyújtott kedvezményt vagy segítséget igénybe veheti az alsóbb néposztályok mindegyik tagja, tehát a munkáslakásba beköltözhet az a munkás is, aki háromszor annyit keres, mint egy kisebb hivatalnok. Ellenben a szegénysegélyezés csakis akkor lép akcióba, ha valaki a segítséget kéri és egyénileg, arra rászolgált. Tehát ez kiegészítés, mely mindig a legszűkebb határok

közt mozog és sohasem alkalmas arra, hogy nagyobb tömegek helyzetét megjavítsa.

Ha most már a szegényügyet a segélyezés módja szempontjából tekintjük, akkor lehet ez állandó vagy ideiglenes, továbbá nyílt vagy zárt szegényápolás. (Nézetem szerint a magyar szegényügyi statisztikának az a legnagyobb baja, hogy a vidéken még ma sem tudják, hogy mi a nyílt és mi a zárt szegényápolás. Nem tudván disztingválni a fogalmakat, a községek meg nem felelő adatokat nyújtottak akkor, amikor a belügyminisztérium a szegényügyi statisztikát összeállította.) Zárt szegényápolás alatt értjük általában az intézeti ápolást vagy a családi ápolást, minden egyéb segélyezés a nyílt szegényápolás fogalma alá tartozik. Tehát nyílt szegényápolás pl. az, ha egy jótékonyági egyesület egy szegény, öreg, magával tehetetlen embernek pénzsegélyt ad. Ha ellenben ez a jótékonyági egyesület ezt az öreg embert intézetben helyezi el és ott nyújtja neki mindazt a jót, amit csak neki nyújtani lehet, akkor zárt szegényápolást gyakorol. A hatósági szegénysegélyezésnél a nyílt és a zárt szegényápolás fogalma ugyanígy értendő. Most már tisztelt Hölgyeim és Uraim, a nyílt szegényápolás, szegénytámogatás vagy szegénysegélyezés kétféle lehet; és pedig: állandó vagy kiségitő. Kiségitést akkor nyújtanak, ha egy hirtelen szorultságba jutott szegény ember készpénz segítséget kap, ha tűzifát vagy népkönyha-jegyet nyújtanak neki, avagy tél idején ruhával látják el, ha nem tud lakbért fizetni és kifizetik helyette, ha üres lakását bútornal felszerelik, ha üres műhelyét szerszámokkal látják el, ha a szükséglakásban lakást adnak neki, ha munkát szereznek a munkanélküli iparosnak, ha foglalkoztató műhelyben helyezik el a munkást, ha orvosi segélyt és gyógyszerert kap a járóbeteg, ha szülésznői segélyt küldenek a vajúdonak. Ezek a segélyezések mind esetről-esetre történnek és arra szolgálnak, hogy az illető szorult helyzetéből kikerülve, kenyérét ismét maga megkereshesse. Az állandó szegénysegélyezésnek szükségessége akkor áll be, amikor valaki öreg, beteg vagy nyomorék és nem tudja magát eltartani, úgy hogy akár a magánjótékony-ság, akár pedig a hatóság állandóan kénytelen az illetőt támogatni. Úgy a kiségités, mint az állandó szegénysegélyezés Magyarországon az 1886. évi XXII. törvénycikk, vagyis a községi törvény 145. és 146. §-a alapján történik. Az idézett §§-ok kimondják, hogy amennyiben a jótékony intézetek segélye, vagy egyesek könyörödmánya és támogatása nem elég arra, hogy az illető szegényt szorultságában megsegítse, akkor az illetőségi község kötelessége a segélyezés.

Ebből megint azt látjuk, hogy a magyar szegényügy nagy hátránya, miszerint feltételekhez köti a község segítségét. Mert hisz tulajdonképpen arra kényszeríti a szegényt, hogy az mindenféle más módon igyekezzék sorsán segíteni. Csak az esetben, ha a segélyre szorult másképpen boldogulni nem tud, akkor köteles a község segélyezést nyújtani. Külföldön ez másképp van, mert ott a hatósági szegénysegélyezésnek nincsen ilyen előfeltétele s a hatósági szegénysegélyezés minden esetben kijár, a magánjótékonyáságnak pedig nincsen egyéb feladata, mint az, hogy a hatósági segélyezést kiegészítse.

Budapest tekintetében persze nem a községi törvény, hanem az 1872. évi XXXVI. törvénycikk 105. §-a és az 1903. évi XXXIII. törvénycikk 30. §-a irányadó. Azonban a székesfővárosnak szegényügyi szabályrendelete, mely 1906 január hó 1-én lépett életbe (944/1905. kgy. sz. szabályrendelet) a törvény által előírt kereten túlmegy és sokkal nagyobb mértékben, humánusabban állapítja meg a székesfővárosra nézve a szegénysegélyezés kötelezettségét. Meg kell itt még jegyeznem, hogy a szegényekről intézkedik az 1898. évi XXI. törvénycikk 8. §-a is, mely elrendeli, hogy a kórházakból és gyógyintézetekből elbocsátott gyógyíthatatlan betegek, a nem közveszélyes elmebetegek, az ártalmatlan hülyék, a siketnémák, a vakok és nyomorékok községi ápolásba adandók. Nézetem szerint ez nem egészen humánus, mert Budapesten vagy nagyvárosokban meg van ugyan a lehetőség arra, hogy a községi hatóság ezeket a betegeket megfelelő módon elhelyezze, azonban kizárt dolog, hogy egy kisközség egy gyógyíthatatlan beteget megfelelően elhelyezni és gondozni tudna.

Budapesten az idézett 1903. évi XXXIII. törvénycikk 30. §-a alapján a kerületi előljáróság gyakorolja a közsegélyezést és a székesfőváros tanácsa képezi minden ilyen ügyre nézve a másodfokú hatóságot. A gyakorlati munka szempontjából tehát azt kell megjegyeznünk, hogy minden szegénysegélyezési esetben a lakóhely szerint illetékes kerületi előljárósághoz kell fordulnunk, mely a segélyezést az idézett székesfővárosi szabályrendelet alapján foganatosítja. Az említett szabályrendelet a fősúlyt arra fekteti, hogy a még munkaképes szegényeken munkaszerzés útján segítsünk, hogy a természetben való segélyezés jusson lehetőleg a szegényeknek, továbbá, hogy a nem budapesti illetőségűek csak elkerülhetetlen esetekben jussanak segélyezéshez, nehogy az egész ország szegényei a fővárosba jutni iparkodjanak. Érdemes szegényeknek a kerületi előljáróság 40 koronáig terjedhető rögtöni segélyt és 15 koronáig terjedhető havi segélyt engedé-

lyezhet. A családfő segélyén kívül a házastársnak 10 koronáig terjedhető, minden gyermeknek pedig 5 koronáig terjedhető havi segély állapítható meg. A szabályrendelet életbeléptetése óta a legnevezetesebb intézkedés akkor történt, amikor Almády Géza tanácsnok előterjesztésére 8894/1911. tanácsi számú szabályrendelettel a székesfőváros tanácsa 1912. január 1-től a központi szegényügyi nyilvántartót életbe léptette. Ezt a központi szegényügyi nyilvántartót a tisztelt hallgatóság is használni fogja, mert hisz a tanács, amikor kimondotta, hogy a nyilvántartót jótékony egyesületek használhatják, erre jogot adott. Már pedig a központi szegényügyi nyilvántartó fontos és jó dolog, ezt be is látja mindenki, kinek tudomása van arról, hogy mennyi család fordul elő Budapesten, hogy hány munkakerülő ember igyekszik mások segélyéből munka nélkül megélni. A jótékonyoknak nem lehet feladata, hogy élősdiakat támogasson.

Fejtegetéseink során rátérek most előadásom tulajdonképeni tárgyára, a zárt szegénységélyezésre, vagyis az intézeti szegényápolás rendszerére. Az intézeti szegényápolás keretén belül megkülönböztetjük a tulajdonképeni intézeti ápolást és a családi ápolást. Előbbi egy intézet falain belül, utóbbi egy család keretén belül történik. A családi ápolás az elhelyezés módja szerint ismét kétféle lehet. Vannak tudniillik esetek, amikor a szegényügyi hatóság azért helyezi el egy családnál az ápolásra szorult szegényt, hogy ne legyen szükség az illetőnek intézeti elhelyezésére. Más eset az, amidőn az intézet a benne elhelyezett szegényt családi ápolásra adja ki, vagy pedig munkahelyen foglalkoztatja. Az ápolásnak ez utóbbi módja nálunk, különösen elmebajosoknál, nagyon szokásos.

Az intézeti szegényápolás gyakorlata különböző szempontokból történik. Más az intézeti ápolás, ha munkaképtelen embereket kell ellátni, ha öregekről, aggokról, gyógyíthatatlan betegekről vagy elmebetegekről van szó. Ezeknél melegség, közvetlenség, szeretet és ápolás, jó elhelyezés, jó élelmezés és főleg nyugalom szükséges. Ha korlátolt munkaképességű emberek kerülnek intézeti ápolásra, akkor természetesen ismét más bánásmódra van szükség. A hülyéknél, az epileptikusoknál, a siketnémáknál, a vakoknál és nyomorékoknál ugyancsak szükség van szeretetteljes gondozásra, azonban itt már arra is kell iparkodni, hogy mindezek nevelésben és munkára való kiképzésben részesüljenek. Magyarországon a hülyéket egész szépen munkába fogják, külföldön az epileptikusokat is. Hazánkban a vakok és siketnémák elhelyezése eléggé megfelelő, ellenben a nyomorékok ügye nagyon elhanyagolt. Az egész országban egyetlenegy ilyen intézet van:

«Nyomorék Gyermekek Otthona» Budapesten, ahol 40 ilyen gyermeket ápolnak. Igaz, hogy a Németbirodalomban egyetlenegy állami intézet van a nyomorékok részére Bajorország fővárosában, Münchenben és egyetlenegy városi Cölnben. Az is igaz, hogy a cölni intézet nem is a város pénzén, hanem egy nemes emberbarát, dr. Dormagen végrendelete alapján, annak hagyatékából épült. Azonban Németországban nagyon sok intézetet tart fenn a nyomorékok javára a magánjótékonyok. Elég baj, hogy hazánkban a nyomorék gyermekek érdekében oly kevés történt és tudomásom szerint az anyyira dicsért állami gyermekvédelem keretén belül sem létesül mindmáig egy ilyen intézet. Pedig az elhagyott gyermekek közt számtalan nyomorék gyermek van.

Az intézeti szegényápolás rendszerére visszatérve, meg kell állapítanunk, hogy a munkaképtelennel és a korlátolt munkaképességűekkel szemben megkívánt szeretetteljes bánásmódnak már nagyon kevés jogosultsága lenne a munkakerülőkkel szemben. Itt szigorúság van a helyén s okvetlen szükséges, hogy az iszásokok s a foglalkozásszerű koldusok, közmunkáknál és kényszerdologházakban munkára legyenek szorítva. Ma ezek a szegényházakba kerülnek és ottan az öregek, aggok, betegek rémei. A munkakerülőkről szóló törvény életbeléptetése előtt a székesfővárosban a toloncházat is ezek népesítették be, ezentúl bírói Ítélet vagy beutalás alapján az állami dologházakban fognak elhelyezést találni s ott lesznek munkakényszernek alávetve.

Magyarországon szükség lenne azonkívül arra, hogy a munkanélküli, de munkaképes szegények minél több foglalkoztató műhelyben, önkéntes dologházban, munkatelepeken, közmunkáknál stb. foglalkozást találhassanak. A vándorszegények érdekében pedig a főbb országutak mentén munkatelepeket és élelmező állomásokat kellene létesíteni.

Ami a szegényápolás költségeinek viselését illeti, a mai állapot az, hogy az állam viseli a szegény betegek után felmerült betegápolási költségeket (Országos betegápolási alap), továbbá az állami gyermekmenhelyeken nevelt elhagyott gyermekek ápolási és nevelési költségeit egészen a hetedik életévig. Az elhagyott gyermekek után felmerülő ápolási költségeket a hetedik évtől a tizenötödik életévig, továbbá minden szegényápolási költséget az illetőségi község tartozik viselni. Természetes, hogy a véletlen azt hozza magával, miszerint vagyonos községek alig-alig kénytelenek ilyen költségek Viselésére, ellenben szegény kisközségek igen sok esetben horribilis nagy szegény-

ápolási költség viselésére kénytelenek. Ha például az árvíz sújtotta székely faluk egyikéből a földönfutóvá lett gazdák Budapestre jönnek napszámosoknak, akkor bizonyos, hogy egy negyedszázad múlva ez a község tömérdek szegényápolási költséget fog fizetni az elköltözöttük után. A kivándorlásnak ez is egyik oka. Említettem már, hogy rossz törvényhozás előmozdítja a kivándorlást, de itt azt kell hangsúlyoznom, hogy az olyan törvényhozás, amely nem működik, a nép szavát nem hallja meg, a nép baját nem érzi át, csak arra jó, hogy az ország legértékesebb elemét, a földmivesnépet kivándorlásra készítse. Magyarország mindenkori kormánya és törvényhozása a politikai harcoktól nem ért rá arra, hogy 1867-től máig elvégezze azt, amit a koldussá tett hollandusok a spanyol háborúk után rövid tíz év alatt elvégeztek. A mi törvényhozásunk nem ért rá arra, hogy a községeken a szegényügyi terhek igazságosabb elosztása révén segített volna. Tessék elképzelni azt, hogy egy kis falu valamelyik napszámosa Budapestre vagy egy másik nagyvárosba kerül és ott meg-nősül. Gyermekeit becsülettel felneveli, de napszámos lévén, adót nem fizet, illetőséget nem szerez. Megtörténhetik, hogy öt-hat gyermeke szintén nem szerezvén újabb illetőséget, egy félszázad múlva az apa által elhagyott kis falu nyakába fog szakadni. A falu el tudja látni a maga szegényeit és ellátja ezeket a maga módja szerint. Mind-azok a szegények, akik egész életüket ott töltötték a faluban, meg is vannak elégedve ezzel az ellátással, mert nem vártak soha jobbat. De jaj a nagyvárosból odakerült szegénynek! Ezek a városban nagyobb igényekhez szoktak és jobb ellátást reméltek. A faluban szabad koldulási jogot és fedelet kapnak, tehát késő vénségükre olyan sorsot, melytől mint városi lakósok megkímélve hitték magukat. És a falu ezt nem nyújtja ám szeretettel, hisz a paraszt ember úri huncutságnak és óriási igazságtalanságnak tartja, hogy azok, akik egész életükben a városban laktak és dolgoztak, most a falu szegényei lesznek.

Sok esetet tudok, amikor egy gyógyíthatatlan beteg illetőségét csak évtizedes tárgyalások után állapíthatták meg és amikor az illetőségi község gondozásba vette a beteget, pénzügyi csőd előtt állt, mert a megtérítendő ápolási költség többet tett ki, mint a falu két évi budgetje. Ez nagy méltánytalanság a magyar paraszttal szemben. Elég baj, hogy a magyar törvényhozás nem hallja meg a falu szavát, azért kérem Önöket, Hölgyeim, indítsanak agitációt azoknak érdekében, akik nem tudnak panaszkodni, akik panaszait nem tudják kellően előadni, a falusiak érdekében. Beszéljenek és

dolgozzanak a magyar szegényügy érdekében, de egyúttal a magyar falu érdekében. Belátom, hogy ez háládatlan feladat, de tegyék meg, mert jó magyarok. Az Önök magyar szíve fel kell, hogy jajduljon a kis falu nyomorúságán.

Dr. Giesswein Sándor volt eddig az egyedüli országgyűlési képviselő, aki a szegényügy rendezése érdekében és a falu nevében a képviselőházban felszólalt. Önzetlenségéért elismerés helyett támadás jutott neki osztályrészül. A meg nem érdemelt támadásért szolgáltassunk mi neki elégtételt és egy seregbe sorakozva, Giesswein Sándorral az élünkön kiáltunk a törvényhozás felé: «Urak, képviselő urak! Dolgozzatok a magyar népért és a szegények érdekében!»;